

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

MAN MÅSTE MÖTA BARNET DÄR DET ÄR I SPRÅKET

-En kvalitativ studie om förskollärares arbete med att utveckla flerspråkiga barns språkutveckling

**ANNA WOLFRAM
JEANETTE GRANHOLM**

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Ulla Alsin

Examinator: Eva Ärlemalm-Hagsér

Termin HT

År 2020

MÄLARDALENS HÖGSKOLA ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE
Kurskod PEA098 15 hp
Termin HT År 2020

SAMMANFATTNING

Anna Wolfram och Jeanette Granholm

Man måste möta barnet där det är i språket

-En kvalitativ studie om förskollärares arbete med att utveckla flerspråkiga barns språkutveckling

You have to meet the child where it is in the language

-A qualitative study of preschool teachers' work in developing multilingual children's language development

Årtal 2020

Antal sidor: 27

Studiens syfte är att undersöka förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling och lärmiljöns betydelse i förhållande till barns språkutveckling. Semistrukturerade intervjuer genomfördes i denna kvalitativa studie. Analysen har genomförts ur ett sociokulturellt perspektiv där närmaste utvecklingszonen, artefakter, samspel och mediering är centrala begrepp i studien. I resultatet framkommer det att förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling präglar hela dagarna i verksamheten, från planerade språkaktiviteter till att ta tillvara på varje situation under dagen. De ser miljön som betydelsefull och använder den för att främja barns språkutveckling. Studiens slutsats är att förskollärares förhållningssätt till flerspråkiga barn inte skiljer sig nämnvärt gentemot enspråkiga barn. Det handlar även om en medvetenhet, att vara närvarande för att kunna vägleda, stötta och bekräfta barnet i alla språk. Lärmiljön ses som en tredje pedagog och den används för att skapa samtal och diskussioner mellan barnen.

Nyckelord: språkutveckling, flerspråkighet, sociokulturellt perspektiv

Innehåll

1 Inledning.....	1
1.2 Syfte och frågeställningar.....	1
1.2.1 Frågeställningar.....	2
1.2 Uppsatsens disposition.....	2
2 Bakgrund.....	2
2.1 Flerspråkig förskola.....	2
2.2 Styrdokument.....	3
2.3 Tidigare forskning.....	3
2.3.1 Flerspråkiga barn i förskolan.....	3
2.3.2 Förskolepersonalens förhållningssätt.....	4
2.3.3 Utmaningar i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.....	6
2.3.4 Miljöns betydelse.....	6
2.4 Teoretiskt perspektiv.....	7
2.4.1 Sociokulturellt perspektiv.....	7
3 Metod.....	9
3.1 Metodval.....	9
3.2 Urval.....	9
3.3 Genomförande.....	10
3.4 Analysmetod.....	11
3.5 Forskningsetiska aspekter.....	11
3.6 Tillförlitlighet.....	11
4 Resultat.....	12
4.1 Flerspråkiga barn i förskolan.....	12
4.2 Förskolepersonalens förhållningssätt.....	14
4.3 Utmaningar i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.....	15
4.4 Möjligheter till resurser.....	15
4.5 Miljöns betydelse.....	16
4.6 Språkliga aktiviteter.....	18
5 Analys.....	19
5.1 Förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling.....	19
5.2 Metoder i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.....	20
6 Diskussion.....	21
6.1 Resultatdiskussion.....	21

6.1.1 Förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling	21
6.1.2 Metoder i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling	24
6.2 Metoddiskussion.....	25
6.3 Slutsats	26
6.4 Studiens relevans för förskolläraryrket	27
6.5 Förslag till kommande studier.....	27
Referenser.....	28
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1 Inledning

Under utbildningen har ett intresse ökat hos oss angående förskollärares arbete med språkutveckling och vilka olika verktyg som används för att utveckla det svenska språket hos flerspråkiga barn. Flerspråkiga personer som behärskar språket fullständigt vid vuxen ålder förklarar Lindö (2009) är de som har påbörjat sin andraspråksinläring mellan tre och sju års ålder. Författaren konstaterar vilken enorm betydelse förskolan har för flerspråkiga barns förmåga att erövra och behärska det svenska språket. Svensson (2012) gör en diskussion angående vikten av att öka lärdomen om de flerspråkiga barnens situation och hur pedagoger kan hjälpa att utveckla barnens modersmål och det svenska språket.

I förskolans läroplan (Skolverket, 2018) framgår det att "språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman. Förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt" (s. 8). Det beskrivs också att ett särskilt ansvar ligger på förskolläraren som ska utmana och stimulera barn i sin egen utveckling av språk och kommunikation. Barn som får förutsättningar att utveckla sitt modersmål betonar Skolverket (2020) har också bättre möjligheter att lära sig svenska.

Under utbildningen har vi fått en förståelse över att det är många äldre barn på förskolan som ska börja i grundskolan som har brister i det svenska språket. Detta kan bli utmaningar för barnen i att utvecklas i grundskolan och dess ämnen. I och med den ökade invandringen beskriver Wedin (2010) att förskolebarn bör få utvecklande språkkunskaper inom det svenska språket för att kunna genomföra den ämnesbaserade utbildningen i grundskolan. Elever med annat modersmål än svenska tar även Kultti (2012) upp i relation till att de får sämre förutsättningar att nå de internationella målen i grundskolan än de elever med svenska som modersmål.

Sverige blir allt mer mångkulturellt, därför är det intressant att få reda på hur förskollärare arbetar för att stötta barn med ett annat modersmål än svenska i deras språkutveckling, både i det svenska språket och deras första språk.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling och lärmiljöns betydelse i förhållande till barns språkutveckling.

1.2.1 Frågeställningar

- Hur beskriver förskollärare sitt arbete med flerspråkiga barns språkutveckling?
- Vilka utmaningar upplevs i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling?
- Vad har lärmiljön för betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling?

1.2 Uppsatsens disposition

I *kapitel 2* kommer bakgrunden till studien att presenteras. I kapitlet kommer relevant litteratur och tidigare forskning att redogöras. Därefter kommer det teoretiska perspektiv som ligger som grund för studien och centrala begrepp att presenteras. I *kapitel 3* redogörs datainsamlingsmetoden som har valts för studien. Vidare kommer urval, genomförande och analysmetod. Kapitlet avslutas med de forskningsetiska aspekterna och studiens tillförlitlighet. I *kapitel 4* kommer resultatet av studien att presenteras utifrån de olika teman som har kommit fram ur datamaterialet. I *kapitel 5* presenteras en analys av resultatet mot det valda teoretiska perspektivet och de centrala begreppen. I *kapitel 6* presenteras resultatdiskussion och metoddiskussion. Avslutningsvis redogörs en slutsats, studiens relevans för förskolläraryrket och förslag till kommande studier.

2 Bakgrund

Kapitlet inleds med en definition av *flerspråkig förskola* utifrån litteratur. Under *styrdokument* redogörs barns rättigheter till språkutveckling i förskolan både i det svenska språket och det egna modersmålet utifrån läroplanen för förskolan och barnkonventionen. Därefter redogörs *tidigare forskning* och det *teoretiska perspektiv* som berör studiens syfte och frågeställningar.

2.1 Flerspråkig förskola

Skans (2011) beskriver att flerspråkiga barn använder mer än ett språk i sin vardag. En flerspråkig förskola bygger på att majoriteten av barnen har ett annat modersmål än svenska. Norling och Sandberg (2017) lyfter de utmaningar som den svenska förskolan står inför i och med att svenska inte är det enda första språket som barnen talar då de möter allt fler flerspråkiga barn. Förskolan behöver ta tillvara kraften i att barn utvecklar flera språk samtidigt och uppmärksamma de skillnader som gäller språklig socialisation och språkutveckling. Därför är det viktigt att lyfta fram hur flera språk kan användas som resurs i både lek och lärande. Det behövs även mer kunskap om lärande och flerspråkighet i förskolan. Björk-Willén (2014) redogör att forskning om barns språkliga lärande och utveckling mestadels gjorts på enspråkiga grupper och flerspråkighet har studerats utifrån ett enspråkigt synsätt. Barn med flerspråkighet har bedömts utefter en enspråkig norm, vilket betyder att om barnets språkliga förmåga inte når upp till normen ses det som en avvikelse och ett möjligt problem.

Sandvik och Spurkland (2011) för en diskussion om språket som en viktig del i vårt liv för att det definierar oss som människor. Barn lär sig språket i interaktion med andra barn men framförallt vuxna som vägleder dem. Att lära sig borsta tänderna, cykla eller simma utan en vuxen som vägleder är svårt och det är samma sak med språket. Detta innebär att vuxna behöver vara lyhörda och alerta samtalspartner då kommunikation har en betydande roll för att berika barnet med ett brett ordförråd.

2.2 Styrdokument

I barnkonventionen (Unicef, 2009) framgår det att barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter inte ska nekas sin egen kultur och religion eller att använda sitt eget språk. Barnets utbildning ska ha som syfte att utveckla barnets egna kulturella identitet och språk. Det framgår även i förskolans läroplan (Skolverket, 2018) att barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket. Barn ska erbjudas högläsning och att samtala om litteratur genom en stimulerande miljö som ger dem förutsättningar att utveckla sitt språk.

2.3 Tidigare forskning

De vetenskapliga artiklarna har eftersökts via databaserna Eric (Proquest) och Swepub. På Eric (Proquest) avgränsades sökningen till preschool education, kindergarten och early childhood education. De engelska söktermerna "language development", "home language", "foreign language", multilingual*, trilingual*, bilingual* och preschool* har använts. På svenska användes söktermerna flerspråkig*, språkutveckling och förskol*. Anledningen till valda söktermer var att finna artiklar som innehöll språkutveckling hos barn med ett eller flera språk i förskolan. Genom referenserna i relevanta artiklar och doktorsavhandlingar påträffades andra vetenskapliga artiklar som hade relevans då de tar upp flerspråkighet.

I det här avsnittet redogörs den tidigare forskning som knyter an till studiens frågeställningar. Avsnittet är indelat i fyra olika underrubriker. Under *flerspråkiga barn i förskolan* diskuteras begreppet flerspråkiga barn och dess innebörd. Under *förskolepersonalens förhållningssätt* kommer förhållningssättets betydelse för att möjliggöra flerspråkiga barns språkutveckling att presenteras. Under *utmaningar i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling* redogörs olika aspekter som anses som utmanade i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Avslutningsvis under *miljöns betydelse* beskrivs hur lärmiljön främjar barns språkutveckling.

2.3.1 Flerspråkiga barn i förskolan

Kultti (2012) förklarar att barn som lär sig att använda eller behärskar flera språk benämns som flerspråkiga. Det språk barnet lär sig först och som används i hemmet kallas *modersmål* (förstaspråk) och det språk barn lär sig och använder sig av utanför

hemmet kallas *andraspråk*. Flerspråkiga barn är sena i sin språkutveckling i jämförelse med enspråkiga barn beskriver Svensson (2012), då de flerspråkiga barnen exponeras mindre för varje språk än enspråkiga barn som tilltalas och talar samma språk. Barn som är flerspråkiga har fördelar, dels att det är en social tillgång för att de kan kommunicera på flera språk, dels att flerspråkiga barn har en högre fonologisk medvetenhet som innebär att de kan urskilja språkljud i ord. Kultti (2012) poängterar att barn har det lättare än vuxna att lära sig fonologi och få ett flyt i sitt tal, men att det kan ta flera år innan barn kan använda ett andraspråk som verktyg för lärande.

Svensson (2012) förklarar att när flerspråkiga barn börjar grundskolan behöver de ha ett åldersadekvat ordförråd inom det svenska språket, på grund av att de ska kunna delta i undervisningen under samma villkor som enspråkiga kamrater. Svensson poängterar att det är viktigt inom förskoleverksamheten att arbeta med att öka barnens ordförråd innan skolstart. Neu (2013) framhäver också att kunskapsklyftan kommer bli större över tid för ett barn som börjar grundskolan med ett begränsat ordförråd gentemot de kamrater som har ett större vokabulär. Många barn som börjar skolan beskriver Svensson (2012) kommer från en förskolemiljö där leken är ett sätt att kommunicera på. Barnen använder gester och leksaker i exempelvis rollekar istället för att använda ord. De ord som de är väl bekanta med och använder är centrala i förskolan, som utelek, matvagn och snickarvrå. Detta kan bli problematiskt i skolan där leken inte förekommer på samma sätt som i förskolan och många ord barnen kan på sitt andraspråk förekommer inte i skolans vardag.

Barn som känner sig trygga och respekterade belyser Neu (2013), är mer benägna att experimentera med språk och utforska olika möjligheter i språket. Kommunikation handlar om mer än att berätta något och att förbättra relationen hjälper barn att bli en del av gruppen. Förskollärare ser kommunikation, berättande och varierat språk som betydelsefullt för barns språkutveckling enligt Norling (2019).

2.3.2 Förskolepersonalens förhållningssätt

Lillvist och Heikkilä (2017) beskriver att det förhållningssätt som lärare har gällande flerspråkighet och språkutveckling kommer att påverka de möjligheter som barn får för att utveckla sitt språk. Vad lärare ser som viktigt innehåll för flerspråkiga barns lärande kan handla om hur de tolkar styrdokumentet, deras egna värderingar och övertygelser och vad de ser som det centrala i deras yrkesroll. En diskussion som Skans (2011) för är att pedagogers språkkompetens är betydelsefullt i förskolor med barn som har ett annat modersmål än svenska. Förskolan är där flerspråkiga barn oftast möter svenska språket för första gången och ibland kan det vara den enda platsen barnen kommer i kontakt med svenskan. Därför kan det vara dramatiskt för barnen att börja på förskola på grund av att de känner sig otrygga för att de inte förstår språket. Lillvist och Heikkilä (2017) anser att varken förskolor eller skolor anpassar sin verksamhet för den språkliga mångfald som representeras av barn och

deras vårdnadshavare, trots att mångfald bör ses som en tillgång i samhället. En orsak kan vara en begränsad kunskap om hur verksamheten ska anpassas till språklig mångfald på grund av att personalstyrkan är monokulturellt homogen. Resultatet i Fredrikssons (2019) studie visar att pedagoger på förskolor med flerspråkiga barn behöver stärkas i sin yrkesroll. Pedagogerna har en betydande roll för barnens utveckling samt att alla barn ska få chansen att möta en språklig mångfald. För att pedagogerna ska utveckla ett inkluderande arbetssätt behöver de bli tryggare i sin roll och öka sin kunskap om barns flerspråkiga utveckling samt hur de ska arbeta för att stimulera barns olika modersmål.

Norling (2015) diskuterar personalens förhållningssätt, att ger de en språklig bekräftelse och återkoppling till barnen påverkas det positivt på hur barnens språkliga samspel sker mellan varandra. Genom att personalen ger bekräftelse och återkoppling skapas det en förståelse hos barnet och därför är det viktigt att personalen är närvarande i barngruppen för att hjälpa barnen att samspela. Neu (2013) beskriver att förskollärare måste ha ett förhållningssätt där de samtalar med barn som bygger på barnens uttalanden, frågor och svar. Frågorna bör dessutom vara öppna som möjliggör för flera olika svar. Genom upprepning och att beskriva vad barn säger och gör, kan det främja den muntliga språkutvecklingen och barn måste också vara engagerade i meningsfulla samtal. Vidare lyfter Norling (2015) att barn tar mer initiativ till kommunikation än vad personalen gör, forskaren poängterar att personalen behöver vara mer uppmärksam på när barn tar initiativ till kommunikation, barn kan visa det genom det verbala språket men ofta visar de med gester, ljud och ögonkontakt. För att stödja barns språklärande bör personalen lyssna, vara lyhörd och kunna relatera till barnens erfarenheter. Andra strategier som är betydelsefulla för den sociala språkmiljön i förskolan är att personalen använder sig av riktade samtal eller samtal i mindre grupp. Även Neu (2013) poängterar att det ger många fördelar att dela in barn i smågrupper, helst tre-fem barn då det möjliggör för barnen att vara delaktiga i samtal och dialoger.

I Skans (2011) studie framkommer det att modersmålet stöds och uppmuntras av pedagogerna på förskolan och även föräldrarna uppmanas till att använda modersmålet i hemmet. Skans resultat visar att i pedagogernas arbete är språkutvecklingen en viktig del, de arbetar med språkutveckling genom att barnen växlar mellan svenska och deras modersmål. Teckenstöd är en metod som pedagogerna har arbetat med för barn som var i behov av teckenstöd för sin kommunikation. Pedagogerna lyfter att de vill även använda sig av den metoden i alla situationer med hela barngruppen. Under observationer kunde de synliggöra att barnen använder sig av teckenstöd som ett hjälpmedel när de kommunicerar. I Skans (2011) studie framförs det även att i förskolan ges olika stöd inom modersmålet beroende på vilka pedagoger som är närvarande i verksamheten. Vid de pedagogiska aktiviteterna som är planerade bör de tvåspråkiga pedagogerna närvara för att stötta barnen i deras modersmål och öka deras förståelse genom att språkväxla mellan svenska och modersmålet.

2.3.3 Utmaningar i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling

En svårighet med flerspråkighet är enligt Norling och Sandberg (2017) att urskilja om problem med läs- och skrivlärandet är kopplat med tillägnandet av ett nytt språk eller om det är specifika svårigheter med att förstå text. Bland flerspråkiga elever är det vanligt med både över- och underdiagnostisering av till exempel dyslexi. Det framkommer i en studie av Ärlemalm-Hagsér m.fl. (2017) att förskollärare upplever att det är svårt att veta var barn med andra språk befinner sig i sin språkutveckling. Forskarna diskuterar ytterligare svårigheter med flerspråkiga barns språkutveckling, behovet av personal med olika språk- och kulturkompetenser. En annan utmaning som personal ställs inför är enligt Norling (2015) att det är svårt att hitta tiden till sagoboksläsning och skriftspråkaktiviteter, samt att hitta tillfällena till att ha djupare samtal med barnen. Även för stora barngrupper och att i dem ha möjlighet att variera språket, följa upp samtal och ge individuell respons är en utmaning som upplevs.

En utmaning som kinesiska förskollärare uttryckte i Hu´s m.fl. (2014) studie var att vårdnadshavarna endast ville att deras barn skulle prata engelska på förskolan. Många kinesiska barn börjar förskolan med ett välutvecklat modersmål, däremot med en mindre välutvecklad engelska och de använder sitt modersmål när de interagerar med kamrater med samma bakgrund. Forskarna betonar att förbud mot modersmål inte leder till en bättre engelska, däremot kommer en tillåten användning av modersmålet att ge bättre språkutveckling i båda språken, det vill säga även kinesiskan kommer att utvecklas. Forskarna lyfter även att stöttning av modersmålet ger fördelar i att utveckla ett andraspråk. Det Hu m.fl. har funnit går att jämföra med Norlings och Sandbergs (2017) resultat, att det är en utmaning för föräldrar att bevara modersmålet om barnen begränsas i sin användning av språk i förskola och skola. Förskollärare anser det vara betydelsefullt att stödja föräldrar i att upprätthålla sitt barns modersmål genom att erbjuda dem att låna böcker på olika språk och att läsa för sina barn. Forskarna lyfter andra utmaningar som lärare uttrycker sig om med flerspråkiga elever, att de kan ha olika erfarenheter sedan tidigare som skolgång eller traumatiska händelser, även språkliga skillnader mellan språkljud och skrift i olika språk.

2.3.4 Miljöns betydelse

Språkmiljön i förskolan är en viktig del när barn ska stimuleras i språket enligt Svensson (2012). Den påverkar hur barnen utforskar, använder och utvecklar deras språk genom de möjligheter och hinder miljön erbjuder. Norling (2015) förankrar social språkmiljö till begreppet *emergent literacy*. *Emergent literacy* är definitionen av den läs- och skrivprocess som sker före det formella läs- och skrivlärandet. Processen sker i varierande sociala miljöer baserade på tidigare erfarenheter och dessa erfarenheter har betydelse för barns läs- och skrivlärande. Inom *emergent literacy* omfattas språket som ett verktyg i barns lärprocesser. De möjligheter barn förvärfvar i sin språkmiljö under de tidiga barnåren som sagoläsning, tillgänglighet till

böcker, drama, musik, sång, bildskapande, tillämpning av text och symboler har roll för vad de bär med sig till förskolan. Vissa barn kan ha svårt att delta i läs- och skriftspråkhändelser därför menar Norling att personalen behöver vara engagerade i deras intressen och skapa språkfrämjande miljöer som motiverar barnen. Det har betydelse för hur den sociala språkmiljön utformas beroende på personalens förhållningssätt. Deras bemötande, kompetensutveckling, samspel, språk samt hänsyn till barns erfarenheter präglar barns vardagliga aktiviteter i förskolan. Forskaren beskriver också att personal använder sig av lekstrategier för att främja barns sociala språkmiljö.

Kindle (2010) beskriver att högläsning är ett sätt att utveckla vokabulärer hos barn och högläsning kräver samma planering som andra undervisningstillfällen. Böcker bör väljas med ordförråd i åtanke och för att utveckla barnens språkutveckling kan förskolepersonal leta fram ord som är intressanta eller ord som behövs förklaras innan läsning för att barnen ska få en förståelse om bokens innehåll. Förskolepersonalen kan också infoga orden i lärmiljön för att fördjupa ordinläringen hos barnen. Även Norling (2015) lyfter det betydelsefulla med böcker och högläsning. Forskaren belyser att en bok kan användas på olika sätt av ett barn och kan tas in med alla sinnen, exempelvis kan barnet gå och bära på böcker, peka på bilderna, låtsas läsa eller bita i böckerna. Oftast är boken en början till samtal som sedan mynnar ut i att samtala om innehållet av texten och bilderna i boken. Genom att högläsa för barnen ökar barnens språkförståelse och ordförråd. Norling tar också upp *dialog-läsning*, med det menar forskaren att förskolepersonalen lyssnar på barnet, ställer frågor och uppmuntrar barnet till att beskriva vad texten och bilderna innehåller i boken. Den sortens läsning är en betydelsefull användning för att stödja barnets språkförståelse.

2.4 Teoretiskt perspektiv

I följande avsnitt presenteras ett sociokulturellt perspektiv utifrån Vygotskij (1999) och Säljö (2014, 2017). Det teoretiska perspektivet är relevant för studien då språket är en central del i teorin. I samspel mellan människor sker det kommunikation som tillhör språket och de förskolor som skapar tillfällen till samspel skapar utgångspunkt för barns utveckling och lärande. Centrala begrepp som tas upp är *närmaste utvecklingszonen, artefakter, samspel och mediering*. Teoretiska perspektivet och de centrala begreppen som valts för denna studie kommer att användas för att tolka och analysera studiens resultat. Begreppen blir aktuella då de belyser språket och dess användning och vi vill få en förståelse för hur förskollärarna kan tillämpa dem i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.

2.4.1 Sociokulturellt perspektiv

Inom det sociokulturella perspektivet finns olika centrala begrepp och ett av det mest centrala är *den närmaste utvecklingszonen*. Vygotskij (1999) beskriver att den närmaste utvecklingszonen handlar om när barn kan göra något i samarbete med en

mer kunnig idag, kommer det att kunna göra det självständigt imorgon. Genom samarbete förstärks barnets intellektuella nivå och med hjälp av imitation kan barnet förflytta sina kunskaper från det som det kan, till det som barnet ännu inte kan. Den kunnige ska inte ta över arbetet understryker Säljö (2017), utan det är viktigt att den lärande gör arbetet själv med stöd av den kunnige. När den lärande behärskar färdigheten kan stödet börja avta för att sedan upphöra helt. Det grundläggande är att barnet lär sig något nytt, därför är den närmaste utvecklingszonen det viktigaste momentet i relationen mellan inläring och utveckling. Säljö betonar att lärande och utveckling sker ständigt och när människor lär sig en färdighet eller begrepp är det nära till att lära sig behärska något nytt.

Vygotskij (1999) lyfter begreppet *mediering*, som är en del av kunskapsprocessen som sker hos människan. Mediering förklarar Säljö (2014) är besläktad med tyska ordet förmedlar som innebär att den kunnige förmedlar sin kunskap till den lärande. Mediering betyder att människors tänkande och föreställningsvärld har vuxit fram och påverkat deras kultur, intellektuella och fysiska redskap. Säljö beskriver att redskap och verktyg ingår i begreppet *artefakter*. Redskap och verktyg är tillgångar som människor skapat för att hantera vardagen. Hävstången är exempelvis ett redskap som kan användas när en människa är svag och inte kan lyfta stenen själv. Mediering förekommer inte bara uteslutande med hjälp av teknik och artefakter utan det viktigaste medierande redskap som människor har finns i deras språk. Genom språket kan människan räkna och avgöra om de har råd att handla mat eller läsa vad som händer i världen, använda kartor och följa instruktioner. De intellektuella redskapen hjälper människan att hantera verkligheten genom att ha skapat telefon, dator och kompass för att lösa intellektuella problem. En språklig artefakt även kallad mental kan enligt Säljö (2017) vara bokstäver för att tänka och kommunicera med, medan materiella kan vara en bok. Språket är en artefakt och människor är en multimodal teckenskapare som hittar nya sätt att uttrycka sig på. En multimodal teckenskapare använder inte bara språket utan också gester, blickar, rörelse, ljus, rytm, färg, form och ljud.

Vygotskij (1999) beskriver att språket framförallt är ett medel för social samvaro. Barn är sociala från födseln och språket fyller en social funktion genom dialogerna med andra människor. Det sker inte någon utveckling av språket eller tänkande om det inte sker en social kommunikation. Människor formas som tänkande varelser i kommunicerandet med andra människor och barn använder språket i *samspel* med människor i sin omgivning. Säljö (2014) förklarar att de anhöriga som oftast känner till barnets hela historia kan påminna om olika situationer det har varit i och kunna återkoppla till barnet om exempelvis vilket djur det såg på tv i går eftermiddag eller att förhindra barnet till att göra sig illa genom att påminna vad som hände förra gången. Språket är redskapens redskap beskriver Säljö (2017), genom kommunikationen kan människor uttrycka sig. Människor kan också uttrycka sig genom bilder och kommunicera genom dem och människan kan också utveckla ett teckenspråk för att kommunicera. Dessa är kommunikationsformer som har samma

medierande funktion som tal och skrift. Enligt Vygotskij (1999) är tillägnandet av ords betydelse en komplicerad process som sker i etapper.

Ett barn lär sig ett främmande språk på ett helt annat sätt än det lär sig sitt modersmål. Tack vare att modersmålet behärskas någorlunda finns det redan färdiga och välutvecklade betydelser hos orden som bara behöver översättas till det främmande språket. Barnet har därför redan en förförståelse vad ett ord betyder. Främmande språk kan då gynnas av barnets modersmål och modersmålet höjs till en högre nivå när barnet lär sig ett främmande språk (Vygotskij, 1999).

3 Metod

I detta kapitel redogörs studiens *metodval*. Under rubriken *urval* beskrivs vilken målgrupp som valts ut. Sedan följer *genomförande* där studiens behandlingssätt presenteras. Under rubriken *analysmetod* redogörs hur datamaterialet till studien har bearbetats och analyserats. Sedan följer *forskningsetiska aspekter* där det redovisas hur vi försökt förhålla oss till Vetenskapsrådets etiska riktlinjer. Avslutningsvis redogörs studiens *tillförlitlighet*.

3.1 Metodval

Bryman (2018) förklarar att en kvalitativ ansats handlar om att få reda på hur deltagarna uppfattar och tolkar ett visst ämne samt att en tyngd ligger på deltagarnas egna uppfattningar och synsätt. Det handlar även om deltagarnas perspektiv, vad de ser som viktigt och betydelsefullt. En kvalitativ ansats valdes för studien för att få en förståelse över hur förskollärare upplever det valda området och synliggöra hur de arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Den kvalitativa ansatsen valdes även för att få flexibilitet och utrymme för öppna svar från respondenterna. För att få denna flexibilitet användes semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Bryman (2018) beskriver att i kvalitativa intervjuer är intresset riktat mot den intervjuades perspektiv och det är även eftertraktat att låta intervjun röra sig i olika riktningar. I en semistrukturerad intervju följer intervjuaren en intervjuguide, det är en lista med beröringspunkter som ska tas upp under intervjun. Frågorna i en semistrukturerad intervju behöver inte tas upp i en speciell ordning och deltagaren har en större frihet till att utforma sina svar på sitt sätt samt att intervjuaren också kan ställa följdfrågor som anknytning till det respondenten berättar.

3.2 Urval

För studien valdes delvis ett målstyrt urval, delvis ett snöbollsurval. Bryman (2018) beskriver att målstyrda urval innebär att på ett strategiskt sätt välja ut deltagare som gör det möjligt att få svar på forskningsfrågorna som formulerats. Ett målstyrt urval användes genom att förskollärare valdes ut på grund av deras utbildningar och för

deras erfarenheter av att arbeta på mångkulturella förskolor och med flerspråkiga barn. Thomsson (2002) beskriver för att få ett underlag till studien behöver intervjuaren ha gjort klart för sig vilka som ska vara respondenter och varför för att få ett bra underlag för analyserna som ska genomföras. Sju av respondenterna tillhörde det målstyrda urvalet, varav två arbetar på monokulturella förskolor. Dessa personer har en lång erfarenhet inom förskolan och att arbeta med flerspråkiga barn, därför ansågs de kunna bidra till studien. Övriga tre respondenter valdes ut med hjälp av snöbollsurvalet då de föreslogs av en målstyrd deltagare samt att en rektor på en mångkulturell förskola kontaktades för att få tag på förskollärare som kunde ställa upp på intervju. Bryman (2018) förklarar att ett snöbollsurval är när utvalda personer föreslår andra deltagare som har erfarenheter som är av relevans för studien.

3.3 Genomförande

En förfrågan om intervju skickades ut till de målstyrda respondenterna som kontaktades via sms och mail. På en av förskolorna kontaktades rektorn som tillfrågade sin personal vilka som kunde tänkas ställa upp på intervju. Genom rektorn fick vi mailadresser till de förskollärare som ville delta i studien. Vid positiv respons mailades missivbrev (se bilaga 1), syfte och frågeställningarna ut. I mailet fick varje respondent besvara frågan om vilket datum och tid som passade bäst för dem och verksamheten då en svårighet för förskolepersonal kan vara att kliva ur verksamheten när som helst. Intervjuguiden (se bilaga 2) konstruerades av frågor utformade för att få svar på studiens frågeställningar.

Fem intervjuer genomförde vi tillsammans, övriga fem genomfördes enskilt. Intervjuerna skedde via telefon och spelades in via en ljudinspelningsapp. Bryman (2018) beskriver att oklarheter minskas när intervjuaren spelar in intervjun för att lätt kunna backa tillbaka och spela upp ljudfilen igen om det är något som är otydligt. Thomsson (2002) förklarar att intervjuaren inte bör bestämma innan hur många som ska intervjuas, utan det ska ske en mättnadskänsla när materialet upplevs vara tillräckligt för att analyseras. Under tidens gång uppstod denna mättnadskänsla när tio förskollärare hade intervjuats. När intervjuerna var genomförda delades ljudinspelningarna upp lika mellan oss för transkribering. Thomsson (2002) beskriver att en timmes intervju tar cirka sex-åtta timmar att skrivas av en van och snabb utskrivarperson. Genom att dela upp transkriberingarna kunde vi effektivisera arbetet och påbörja analysen. Utfyllnadsord som exempelvis "eh" och "hm" sällades bort, på grund av att det är irrelevant för resultatet. Enligt Bryman (2018) får transkriberingarna inte innehålla de rätta namnen på respondenterna. Därför döptes dokumenten till fingerade namn och respondenternas arbetsplats eller annan information som kan spåra deras identitet finns inte skrivet i dokumenten. Båda läste alla transkriberingar för att bli insatta i datamaterialet.

I resultatet kommer förskollärarna benämnas med F1, F2, F3, F4, F5, F6, F7, F8, F9 och F10 vid citaten för att skydda identiteterna. Vid citaten förekommer ibland symbolen [...] då delar har redigerats bort ur respondentens fullständiga svar.

3.4 Analyismetod

En tematisk analysmetod användes vid analysen av datamaterialet. Bryman (2018) förklarar att en tematisk analysmetod innebär att det kvalitativa datamaterialet kodas och bryts ner i sina beståndsdelar. De delas sedan in i teman, som ska vara relaterade till studiens fokus. Transkriptionerna lästes igenom för att synliggöra centrala begrepp och flera kategorier kunde utläsas. Därefter påbörjades färgkodning för att urskilja olika mönster i respondenternas svar. Likheter och skillnader kunde också identifieras via denna metod. Det mynnade ut i *flerspråkiga barn i förskolan, förskolepersonalens förhållningssätt, utmaningar i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling, möjligheter till resurser, miljöns betydelse och språkliga aktiviteter*.

3.5 Forskningsetiska aspekter

De fyra forskningsetiska principerna har vi försökt att förhålla oss till utifrån Vetenskapsrådet (2017). Dessa är *informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. *Informationskravet* innebär att respondenten ska informeras om studiens syfte, hur intervjuerna kommer att gå till och hur lång tid den kan tänkas ta. Kravet innefattar även att informera hur många som kommer medverka under intervjun och vad materialet ska användas till. I missivbrevet (se bilaga 1) informerades respondenterna om dessa delar, samt att de kan avbryta sin medverkan när som helst. Det andra kravet är *samtyckeskravet* där respondenten ska informeras om sitt samtycke till intervjun. I missivbrevet, där en förfrågan om deltagande framgick, informerades även respondenterna att de när som helst under intervjun kan avbryta sin medverkan utan närmare motivering. Enligt *konfidentialitetskravet* ska respondentens identitet skyddas och uppgifter ska heller inte spridas vidare till utomstående. Detta har också försökt att beaktas genom att namnen är fingerade och har namngetts till F1-F10. I missivbrevet meddelades även att materialet endast behandlas av oss studenter och vår handledare. I *nyttjandekravet* beskrivs att insamlade uppgifter endast används för uppgett ändamål. Respondenterna informerades att det inspelade materialet och transkriberingarna kommer att raderas när uppsatsen är godkänd, samt att studien kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola.

3.6 Tillförlitlighet

Tillförlitlighet består enligt Bryman (2018) av fyra delkriterier. *Pålitlighet, trovärdighet, överförbarhet* och *en möjlighet att styrka och konfirmera*. *Pålitlighet* beskrivs som en redogörelse av alla faser av forskningsprocessen som granskas av kollegor. Forskningsprocessen innebär att en säkerställning görs via

forskningsfrågor, val av undersökningsspersoner, intervjuutskriftena och beslut rörande analysen av datamaterialet. Vi har gjort ett försök till att göra en utförlig och transparent redogörelse av hela processen, vi båda studenter har tillsammans bearbetat och granskat materialet. Studiens process och resultat har även granskats och bedömts av såväl handledare som kurskollegor under handledningstillfällena och ventilerings. *Trovärdighet* innebär att studiens resultat har fullföljts inom de regler som finns (Bryman, 2018). I metodavsnittet beskrivs hur tillvägagångssättet för studien har gått till, vilket visar studiens trovärdighet. Under intervjuerna ställdes följdfrågor om respondentens svar upplevdes otydliga, detta för att säkerställa att vi förstått rätt eller att respondenten ytterligare kunde förklara vad denne menade för att missförstånd inte skulle ske. Bryman (2018) beskriver att fokus i en kvalitativ studie är en liten grupp individer som har vissa saker gemensamt. *Överförbarhet* är en bedömning hur pass överförbara resultaten är till en annan kontext. Studien har endast utgått från en liten grupp individer, därför kan det vara svårt att överföra resultatet på andra kontexter. *Möjlighet att styrka och bekräfta* förklarar Bryman (2018) är att inte låta egna personliga värderingar eller teoretisk inriktning påverka utförandet eller slutsatsen av en undersökning. Vi har genom att diskutera tillsammans försökt att inte ha teoretiskt perspektiv eller vår egen förförståelse när vi gjort teman och resultat. Vi har även försökt att genomföra en noggrann transkribering för att misstolkningar inte skulle ske under processen av att färdigställa studien.

4 Resultat

I det kommande kapitlet redovisas resultatet utifrån de teman om framkommit för studien och de är rubricerade till *flerspråkiga barn i förskolan, förskolepersonalens förhållningssätt, utmaningar i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling, möjligheter till resurser, miljöns betydelse och språkliga aktiviteter*.

4.1 Flerspråkiga barn i förskolan

Att språket är en central del i barnens utveckling uttrycker samtliga respondenter och det är genom det som barnet kan kommunicera och förstå varandra. Språket har en positiv inverkan på leken och har barnet inte språket blir det svårare att leka och vara social. Det är därför viktigt med närvarande pedagoger som kan hjälpa barnen att vara språkrör. En respondent lyfter att flerspråkiga barn är en mångfald i förskolan och att det är bra att de har olika språk. Det har också sina utmaningar men beskriver att det mest är en tillgång. Det framkommer också i intervjuerna att flerspråkiga barn kan lära och berika varandra utifrån de olika kulturer och språk de har. Under en lång tid har de på respondentens avdelning, både barn och pedagoger fått lära sig ord och meningar på arabiska, somaliska och de andra språken som finns.

Vi försöker lära av varandra så att barnen får lära sig dom andra barnens språk. Så att man ser att man pratar olika, man kan mena en sak som till exempel sitt ner kan man

säga på olika sätt beroende på vad man har för språk. Jag tycker det är väldigt intressant och ta till barnens språk vad de använder för hemspråk. Jag tycker det är viktigt att synliggöra att vi har olika hemspråk. Att barnen också får använda sitt språk i förskolemiljön. (F6)

Det tydliggör i intervjuerna att respondenterna möter barnet där det är i sin utveckling oavsett om barnet är enspråkig eller flerspråkig. En respondent lyfter att förskolepersonal måste stötta, ta sig tiden, vägleda, bekräfta barnet i alla språk och att vara lyhörd. Använda sig av modersmålet och svenska språket för att utveckla barnet. En annan respondent uttrycker att det är både en fördel och nackdel med flerspråkighet hos barn.

Det här är ju väldigt olika, en del barn har lätt att lära sig svenska hos oss och verkligen pratar sitt hemspråk hemma som vi uppmuntrar till för att lättare lära sig svenskan. Jag har ju en del barn som pratar helt flytande, man kan inte höra att dom har ett annat hemspråk. Sen har vi en del barn som pratar så illa så man vet inte alls riktigt vad det handlar om ibland. Det där är ju olika [...] hur lätt man har att lära sig. Det kan vara både för och nackdelar för barnen. (F5)

Som citaten ovan visar framkom det en del olikheter, att det finns för och nackdelar för barn med flera språk. En respondent berättar även att de barn som är flerspråkiga lär sig förmodligen snabbare än de barn som är enspråkiga. Samtliga uttrycker även att det är viktigt för flerspråkiga barn att lära sig sitt modersmål. En respondent förklarar att det är viktigt att barn får det språket först och att det är en trygghet att de har sitt modersmål och får använda det. Barn är kompetenta och de kan växla mellan språk. Det framkommer även betydelsen för barn att lära sig sitt modersmål, att det handlar om att få en slags grundtrygghet i vad man är för person, att få någon form av kännedom om sina rötter och var man kommer ifrån. Det är också viktigt för att lära sig skillnader i levnadssätt, barn kanske vill lära sig om sin kultur. Flera av respondenterna anser också att när ett barn har kunskaper i sitt modersmål så kan de även utvecklas lättare i det svenska språket.

Det är jätteviktigt för att lära sig ett nytt språk behöver man ha en stark grund att utgå ifrån. Därför måste du vara trygg i ditt modersmål för annars blir det svårt att lära sig, du måste ju ha en bra bas för att lära dig ett nytt språk. (F4)

En respondent uttrycker att det är bra att barn har flera språk. På grund av det mångfaldiga samhället där språk är en tillgång att kunna. Om barn får samma ord och begrepp om det som händer omkring på två olika språk så kan de ta till sig båda språken. I förskolan är det viktigt att utveckla det svenska språket, speciellt hos flerspråkiga barn men även ge möjligheter till sitt eget språk utifrån de förutsättningar som finns. En annan respondent berättar att de brukar uppmuntra föräldrar att fortsätta prata sitt modersmål hemma, för det är också en trygghet för barnen och det blir då lättare att lära sig andra språk. Grundtryggheten ligger i att kunna språka med sin familj och sina anhöriga, därför att det är viktigt att kunna

hålla kontakt med sin familj och sina släktingar i framtiden. Citatet här nedan får illustrera.

Samtidigt det här att lära sig ett nytt språk tar ju så lång tid att känslomässigt kunna uttrycka sig på det nya språket. Det går inte att jämföra hur en förälder kan förmedla ett språk med alla nyanser och känslor som det innebär så att jag tänker att, det är bara fördelar att behålla båda. (F10)

4.2 Förskolepersonalens förhållningssätt

Några av respondenterna lyfter vikten av att se alla barnen för att det finns tysta barn i barngruppen och de behöver också lyftas fram samt utmanas i deras språkutveckling. Det är även viktigt att förskolepersonalen sätter en gräns och använder sig av turtagning om ett barn kommer och avbryter samtalen som ett annat barn är delaktig i. Förskolepersonalen bör bekräfta barnet som vill berätta någonting.

Om ett barn pratar och så kommer ett barn och avbryter då brukar jag säga stopp och att jag pratar med det här barnet, du får vänta på din tur. Det är viktigt att jag inte nonchalerar och lämnar. Inte nonchalera barnet som vill komma och berätta men också att inte lämna diskussionen. Jag ser dig, jag hör dig men du får vänta för nu pratar det här barnet. (F1)

I citatet ovan betonas det att det är viktigt att förskolepersonalen är där och lyssnar och inte avbryter då det kan hända att barnen inte vågar yttra sig nästa gång. Dela in barnen i smågrupper, tänka över och fördela barnen i hur mycket de brukar prata är andra strategier som används för att ge barnen samtalsmöjligheter och talutrymme.

Det framkommer även att det är betydelsefullt att sätta ord på saker, förtydliga och utmana och bekräfta i modersmålet. Att hela tiden ha en eftertanke och ett syfte kring hur man ska arbeta med det svenska språket för att ge dem kunskap för att kunna börja i skolan.

[...] det är viktigt att vi förskollärare, pedagoger som arbetar på förskolan att vi mycket i vardagen tänker på att sätta ord på allting. Det är viktigt i alla rutinsituationer och hela dagarna att man benämner och sätter ord och säger vad man gör och pratar mycket. Det är viktigt för flerspråkiga barn men även svenska barn tycker jag att man ger dem ett rikt språk. (F3)

Det handlar även om att återkoppla till barnen. Genom att titta på dokumentation i form av laminerade bilder möjliggjorde det för en respondent och ett barn att återberätta en historia om när barngruppen träffade en hund i skogen och att de klättrade upp för en backe där de hittade kottar. Det uppstod då spontana samtal som är bra för barn som lär sig ett nytt språk. En respondent berättar att det handlar om en medvetenhet, att bli medveten i sitt förhållningssätt för att utveckla barns språk då språket är en del av läroplanen.

4.3 Utmaningar i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling

Några av respondenterna berättar att de fått påtryckningar från grundskolan att förskolepersonal ska lägga sitt fokus på det svenska språket. Det framkommer i en intervju att lärare i skolan upplever att flerspråkiga barn inte är redo för skolan. Respondenterna ser fler svårigheter och att barn har olika förutsättningar med språket. De uppmuntrar föräldrar till att prata och läsa böcker hemma, oftast lånar då föräldrarna hem böcker på svenska. Detta belyses i citatet nedan.

En del föräldrar tycker ju då men att vi uppmuntrar till att läsa hemma och då går dom och lånar svenska böcker. Men nej nej det ska dom inte göra, uttalet blir fel och sen betoningen. Innebörden blir inte rätt för dom vet inte vad dom läser utan ni ska läsa och berätta på ert språk och så tar vi svenska här. (F5)

Föräldrarna uppmanas därför att låna böcker på sitt språk eller samtala med sina barn för att barnen ska få ett utökat ordförråd och förståelse inom modersmålet. Barnet kan lättare lära sig ett andraspråk om de har en grundlig förståelse för sitt modersmål. Förskolan ska stärka upp det svenska språket och utmana barnen likväl att barnen ska uppmuntras till att få använda sitt modersmål. Det framkom en del olikheter, bland annat när det gäller att alla inte har möjligheten till att stärka barnen i deras språk för att förskolepersonalen inte kan barnets modersmål. Då är det enbart det svenska språket som barnet kan utvecklas och stärkas i på förskolan. Teckenstöd är en metod som samtliga respondenter använder sig av men i låg grad. En respondent beskriver även att det är tidskrävande att hitta tecken för allt. Oftast använder de teckenstöd för att teckna enklare ord så som äpple och banan.

Teckenstöd är något jag skulle vilja gå på utbildning. Jag kan bara enkla ord som man kan använda i vardagen [...]. Men inget som man kan använda väldigt flytande [...] man använder alltså det enkla. Sedan finns det ju bilder med teckenstöd som man kan visa för barnen men man vill ju som pedagog ha den här kunskapen innan man ger det till barnen så att man är säker. (F8)

Somliga respondenter uttryckte en vilja till att få en sådan utbildning för att öka sin kompetens och säkerhet inom det området för att de ser en potential i den metoden som kan stötta barnens språkutveckling.

4.4 Möjligheter till resurser

Den största resursen som samtliga respondenter berättar om är flerspråkiga kollegor och det är oftast just kollegor på förskolan som agerar tolk. Utbildningar har även genomförts på förskolan och de reflekterar även och ger varandra kunskap inom språkutveckling. En del tar hjälp av kollegorna i aktiviteter som kan observera, lyssna och vägleda. Det kan uppstå en frustration hos barnet om det inte förstår eller att inte förskolepersonal förstår barnet.

Vattenfärg är många barn som är rädda för och börjar gråta [...]. Det är ju svårt att kommunicera när det inte har språket. Jag har haft min kollega som fått förklara att det här är färg, den målar man med. Hur känns det? Det känns lite kallt. Man försöker förklara vad det är och vad vi gör. (F1)

Kommunikationen med föräldrar som inte har kunskap inom det svenska eller engelska språket kan vara problematisk för förskolepersonalen. I kommunikationen får de använda sig av kroppen och gester såsom tumme upp och tumme ner för att beskriva barnens dag på förskolan till föräldrarna. Till de föräldrarna berättar förskolepersonalen en kortfattad version från dagen och förhoppningsvis har de båda förstått varandra. Somliga respondenter får ta in tolk om de skulle behöva ha ett specifikt samtal för att få fram den viktiga informationen till föräldern. En respondent berättar att det även kan vara problematiskt att använda sig av tolk. Citatet här nedan kan exemplifiera.

Först ska du säga någonting och sen ska det översättas. [...] så ska den andra svara och så sitter dom och tittar på varann. Du ska ju inte titta på tolken utan du ska ju titta på den du pratar med. Du hinner ju tänka och nästan glömma bort vad du ska säga nästa gång innan du får tillbaka svaret. Det är speciellt kan jag säga men det är också en erfarenhet att prova på det. (F5)

De lyfter även att det är kostsamt med tolk och att det inte alltid finns att tillgå om det exempelvis är ett udda språk. En respondent berättade att tolk inte tas in om kollegor på förskolan kan barnets språk.

Dom hjälper mig tolka, men inte tar över samtalet. För det är så viktigt att dom får förtroende för alla pedagoger. För det för ju över sig på barnen, får föräldrarna förtroende för oss får oftast barnen det också. (F4)

En annan resurs som är en tillgång i verksamheten är barnens föräldrar. Är inte föräldrarna med i arbetet blir det svårt och komplicerat. De ställer frågor till föräldrarna för att få reda på vad barnen gör på fritiden, vilken musik barnet gillar och vilka böcker de läser hemma.

4.5 Miljöns betydelse

Samtliga respondenter var enade om att miljön har stor betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling. Miljön utvecklas ständigt och den anpassas efter vilka barn som går i barngruppen och vad barnen är i behov av för tillfället. Miljön är också viktig i förhållande till alla mål i läroplanen och vissa av respondenterna använder miljön som en tredje pedagog. Ett exempel belyses i citat nedan.

Den är ju verkligen den tredje pedagogen och blir en extra pedagog. Då blir det ju också ett lugn vilket kan göra att det sker andra samtal och andra möten mellan barnen där språket utvecklas. (F7)

En annan respondent berättar att de på en avdelning skapat ett rum som har glitter och glamour som tema. I den miljön kan barnen klä ut sig till olika karaktärer och leka melodifestival. De använder sig av miljön för att skapa samtal och diskussioner mellan barnen. När barn är i ett bra samspel och i en miljö där de har roligt och där barnen kan starta en rollek är det undervisning på hög nivå då de lär sig svenska av varandra i leken. Det framkommer även i en intervju att genom att ha bilder och dokumentation på väggarna i verksamheten bidrar det till olika samtal mellan barnen och förskolepersonalen. För att belysa barnens olika modersmål i lärmiljön har de flesta avdelningarna satt upp hälsningsfraser på olika språk. En annan respondent berättar om samtalsbilder som är uppsatta på dörren där både vuxna och barn kan samlas och prata om bilderna. Oftast handlar det om årstiderna som vid intervjutillfället satts upp, respondenten betonar att de kan sätta upp andra saker att samtala kring också för att det utvecklar språket, när man håller det vid liv hela tiden. Barn lär sig nya benämningar och det är viktigt att vara så pass medveten i arbetet med det hela tiden, att ta alla tillfällen och möjligheter som finns till ett lärande som kan gynna språket också. En respondent poängterar att det har stor betydelse för hur avdelningen är möblerad. Att fråga sig om det finns rum för rollek och material som stimulerar språket. Likaså att det är viktigt med tillgången till böcker, spel och pussel. Det behövs även lugna miljöer där barnen kan ta det lugnt och möjligheter till att dela upp barnen i grupper så att samtal kan ske. Det betonas även att ett multimodalt arbetssätt är viktigt där man använder verktyg parallellt. Citatet här nedan exemplifierar.

R: [...] att använda olika typer av vad ska jag säga verktyg då tror jag att man [...] jag hittar inte ordet multi....vad heter det när man lär sig på olika sätt, det heter ju något speciellt.

I: Multimodalt?

R: Ja precis! Att det är väldigt viktigt att man dels att man kanske sjunger med bilder, sjunger med symboler, sjunger med tecken, om man jobbar med vulkaner eller om man har jobbat med spindlar eller vad man än jobbar med att man gör det på olika sätt. Då är det mycket lättare för barnen att hitta sitt sätt att kunna få bättre språkförståelse. (F10)

Flera av respondenterna tar även upp det betydelsefulla i att ha stationer i de olika rummen inne på avdelningen. På en avdelning där miljön är uppdelad i stationer har de anordnat frisörsalong, läkarstation, byggavdelning och en hemvrå. En respondent uttrycker att stationer förtydligar, det blir också lätt för barnen att gruppera sig vilket är bra språkligt. Med stationer blir det mötesplatser att arbeta och leka kring. Det kan också uppstå konflikter, eller där barn hamnar i situationer de måste lösa.

Vi har ju väldigt mycket stationer [...]. Man samlas kring i olika material, sedan har vi kommit väldigt långt här att prata med varann och om det händer konflikter. Men det blir också en språklig utveckling när man lär sig att kunna sätta ord på hur man mår eller vad man känner eller vad man behöver hjälp med och såna bitar. (F7)

4.6 Språkliga aktiviteter

En språklig aktivitet som en respondent berättar om var när de gjort ett memoryspel till ett barn som har ett ryskt modersmål som både barnet och dess föräldrar kan ta del av. I spelet används vardagliga ord och bilder som förekommer i verksamheten på både svenska och barnets andraspråk. Sångsamlingar och rörelselekar är andra språkliga aktiviteter som används på förskolorna. De använder sig av olika QR-kods program och lägger till tecken när de sjunger, med syfte att alla barn har lättare att förstå och lära sig då. Även taktila böcker där barnen kan känna olika material under tiden sagan berättas är en aktivitet som nämns. Det lyfts att de stimulerar barns språkutveckling genom böcker och att läsa. Särskilt betydelsefullt anser flera respondenter att böcker med flera språk är och använder sig av sådana böcker i verksamheten. Ett exempel belyses nedan.

Sen har vi ju böcker som är på barnens egna språk, även fast jag inte kan somaliska så fick jag av min kollega höra att du kan ju faktiskt läsa, du läser ju inte så illa. Så jag kan läsa böcker som är somaliska fast jag inte kan det språket. (F6)

Det framkommer även att det är viktigt med medforskande pedagoger, att de vuxna är nära barnen och är där de är. Att vara med och benämna, prata om det de upplever då det finns så mycket att prata kring i vardagen. I intervjuerna visar det sig att samtliga respondenter anser att alla rutinsituationer är språkutvecklande för barnen som exempelvis måltider och påklädnad. Respondenterna ger uttryck åt att benämna saker i dess rätta namn är betydelsefullt. Ett exempel som en respondent berättar om framkommer i citatet nedan.

Jag vill att man säger riktiga ord. Vi har ju den där falurågrut och många vill ju säga kuddis. Men nej, jag vill att man säger falurågrut eller rektangulär hård smörgås. Där kan du också få in dom riktiga sakerna när ni äter och då vet dom sen att en rektangulär, det var ju som den där knäckemackan [...]. Det lär man sig oavsett vilket språk man har. (F5)

En annan respondent belyser att under påklädnad benämna de olika stegen när barnet klär sig. Det är inte bara en påklädnad, utan det är en påklädning där förskolepersonalen benämner kläder, kroppsdelar, positioner och lägesord. En annan rutinsituation som flera av respondenterna nämner är när barnen ska tvätta händerna.

Som vid handfatet har vi bilder till exempel hur man tvättar händerna, man samtalar ju även vid såna situationer att, benämner handfat och kran och vatten och tvål och så ser man ju gången hur man gör när man ska tvätta händerna och det kan man också samtala om till exempel. (F2)

Matsituationen är en annan rutinsituation där man kan samtala om vad det är för mat, om det var gott eller hur det smakar. En respondent uttrycker att hela dagarna ses som språkutveckling, det gäller att som vuxna ta tillvara på alla tillfällen, oavsett

om man är på väg ut eller är i tvättrummet och ska tvätta sig, att man benämner och pratar mycket. En av respondenterna tar hjälp av bland annat sånger som sjungs på förskolan exempelvis ekorren satt i granen under promenaden och kan då fråga barnen vem som bor i granen. Under promenaden såg de också sniglar och kunde då koppla den till sången om lilla snigel. Promenaden utvecklades till att bli en snigeljakt. Andra språkliga aktiviteter som en respondent berättar om belyses i citatet nedan.

Sånger är jättebra, bra med dans, skapande verksamhet, lek, lek med rollspel. I alla de här kanske man inte behöver ha själva språket, utan man kan tralla med, man kan dansa, man kan sitta och skapa, det är ju också ett slags språk. (F9)

En annan respondent skapade ett spontant disco på hemvisten och lyfter att det är viktigt att bjuda på sig själv som förskolepersonal genom att exempelvis dramatisera. Respondenten lyfter att glädjen är en otroligt viktig del och glädjen leder till utveckling oavsett område.

5 Analys

I kommande kapitel kommer resultatet att analyseras utifrån ett sociokulturellt perspektiv och de centrala begrepp som valts för denna studie. Den första rubriken är *förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling* och analyseras främst utifrån begreppen samspel och närmaste utvecklingszonen. Andra rubriken är *metoder i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling* där en analys främst görs utifrån begreppen artefakter och mediering.

5.1 Förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling

Det framkommer i resultatet att det är betydelsefullt för barn att samtala för deras språkutveckling. Inom det sociokulturella perspektivet lyfter Vygotskij (1999) att det inte sker någon utveckling av språket om det inte sker en social kommunikation och barn använder språket i *samspelet* med människor i sin omgivning. I resultatet synliggörs det att när barn är i ett bra samspel är det undervisning på hög nivå då de lär sig svenska av varandra i leken. Det kan förstås som att respondenterna ur ett sociokulturellt perspektiv använder just samspelet mellan barn och barn, och mellan barn och vuxen för att utveckla och stötta språket hos flerspråkiga barn. Säljö (2014) beskriver att barn agerar och lär sig i samspel med andra människor såsom föräldrar, syskon, släktingar och nära vänner. Anhöriga till barnet känner till barnets historia och kan återkoppla till barnet vad det upplevt tidigare. I resultatet synliggörs det att det inte är enbart anhöriga till barnen som kan återkoppla och påminna barnen vad det har upplevt för situationer. En förskollärare besitter också kunskaper om barnets historia om det som sker på förskolan. En respondent lyfter en återkoppling som handlar om en hund i skogen och att barngruppen klättrade upp för en backe och

hittade kottar. Genom att de upplevt detta tillsammans kan respondenten påminna barnet om historien om hunden.

I flera av resultatets olika utsagor går det att se att förskolan är en mötesplats för vuxna och barn. Både barnen och vuxna kan utbyta kunskaper mellan varandra som exempelvis lära varandra ord och meningar på andra språk än svenska. Flerspråkiga barn kan lära och berika varandra utifrån de olika kulturer och språk de har. *Närmaste utvecklingszonen* beskriver Vygotskij (1999) är när barn i samarbete med någon kunnig utvecklar sina färdigheter till att imorgon klara av uppgiften själv. Genom att barnet imiterar lär sig det hur det ska göra. Säljö (2017) betonar att den kunnige inte får ta över arbetet utan att den lärande måste få utföra arbetet själv med hjälp av den kunnige. När den lärande sedan behärskar sin nya färdighet ska den kunnige avta sitt stöd och sedan upphöra helt. Det kan tolkas som att respondenterna ska utmana barnen att lära sig en ny färdighet och vara ett stöd för barnen och successivt ska stödet avta. Genom att respondenterna och barnen utbyter nya kunskaper och lär sig nya ord och meningar på andra språk har barnen möjlighet att fortsätta att utveckla språket. Respondenterna möter barnen där de befinner sig i sin utveckling och uppgiften blir då att stötta, ge barnet tid och vägledning. Genom modersmålet och svenska språket utvecklas barnet.

Vygotskij (1999) beskriver att ett främmande språk kan gynnas av barnets modersmål. Tack vare att modersmålet behärskas någorlunda finns det redan färdiga och väl utvecklade betydelser hos orden som sedan bara översätts till det främmande språket. I resultatet framkommer det att samtliga respondenter anser att det är viktigt för flerspråkiga barn att lära sig sitt modersmål. Flera av respondenterna anser också att när ett barn har kunskaper i sitt modersmål så kan de även utvecklas i sitt andraspråk. Det kan förstås som att ur ett sociokulturellt perspektiv använder sig respondenterna av barnets modersmål för att utveckla det svenska språket. De ser det betydelsefulla i att uppmuntra barnen till att prata det egna språket för att få en bas för att lära sig ett nytt språk.

5.2 Metoder i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling

Samtliga respondenter var enade om att miljön har stor betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling och för hur avdelningen är möblerad. Likaså är det viktigt med tillgången till böcker, spel och pussel. Det behövs även lugna miljöer där barnen kan ta det lugnt och möjligheter till att dela upp barnen i grupper så att samtal kan ske. Metoder som framkommer i resultatet är estetiska uttrycksformer. Säljö (2017) beskriver att människor är en multimodal teckenskapare som hittar nya sätt att uttrycka sig på. En multimodal teckenskapare använder inte bara språket utan också gester, blickar, rörelse, ljus, rytm, färg, form och ljud. En respondent förklarade att ett multimodalt arbetssätt är viktigt där man sjunger med bilder, symboler och tecken. Det kan förstås som att respondenterna uppmuntrar barnen till att hitta nya sätt att uttrycka sig på och bli multimodala teckenskapare. Det framkommer även att de använder sig av böcker, pussel och spel. Vygotskij (1999) förklarar att människan

skapar tecken och *artefakter* för att utforma och tyda sin föreställningsvärld. En språklig artefakt även kallad mental kan enligt Säljö (2017) vara bokstäver för att tänka och kommunicera med, medan materiella kan vara en bok. I högläsningen som respondenterna ser som en språkutvecklande aktivitet kan själva läsningen ses som ett mentalt redskap där språket blir i fokus medan själva boken är ett materiellt redskap.

Vygotskij (1999) lyfter begreppet *mediering*, som är en del av kunskapsprocessen som sker hos människan. Mediering handlar om att förmedla något. I resultatet kan det tolkas som att högläsningen är en mediering där respondenten kan förmedla något nytt till barnet och en kunskapsprocess startar inom barnet när det får ta del av språk och bokstäver. Teckenstöd är en annan metod som samtliga respondenter använder sig av, även när de inte kan språket som barnet har. De tecknar enklare ord och använder sig även av bilder med teckenstöd. Vygotskij (1999) beskriver att människan kan utveckla ett teckenspråk för att kommunicera och det är genom kommunikationen människor kan uttrycka sig. Detta går att relatera till hur respondenter förklarar att de använder teckenstöd i verksamheten för att hitta olika metoder att uttrycka sig genom och därmed stötta barns språkutveckling. Det kan även förstås som att de använder teckenstöd för mediering där teckenstödet blir ett medierande redskap för att kunna förmedla kommunikation. Det kan på så sätt bli enklare för ett flerspråkigt barn att förstå då det tillägnas flera olika kommunikationsformer.

6 Diskussion

Detta kapitel är uppdelat i fem rubriker. I *resultatdiskussion* kommer det övergripande resultatet i studien att diskuteras gentemot det teoretiska perspektivet, tidigare forskning och styrdokument. Sedan kommer rubriken *metoddiskussion* att presenteras där metoden för studien kommer att diskuteras. Därefter kommer *slutsatsen* för studien att redovisas och *studiens relevans för förskolläraryrket*. Avslutningsvis kommer *förslag till kommande studier* att presenteras.

6.1 Resultatdiskussion

Vårt syfte och frågeställningar var att synliggöra förskollärares arbete, vilka utmaningar som de upplever och lärmiljöns betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling. Resultatet kommer att diskuteras utifrån analysens teman, *förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling* och *metoder i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling*.

6.1.1 Förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling

I resultatet poängteras det att det är betydelsefullt att vara medveten i sitt förhållningssätt för att utveckla barns språk, då språket är en del av läroplanen. Ha

en medvetenhet och ta alla möjligheter som finns till ett lärande som kan gynna språket hos barnen. Det handlar om att vara närvarande för att kunna vägleda, stötta och bekräfta barnet i alla språk. Lillvist och Heikkilä (2017) beskriver att det förhållningssätt som lärare har gällande flerspråkighet kommer att påverka de möjligheter som barn får för att utveckla sitt språk. Vad lärare ser som viktigt innehåll för flerspråkiga barns lärande kan handla om hur de tolkar styrdokumentet, deras egna värderingar och vad de ser som det centrala i deras yrkesroll. Det kan tolkas som att respondenterna har ett förhållningssätt där deras egna värderingar om vad som är betydelsefullt för barns språkutveckling och hur de tolkar styrdokument som läroplanen ger barnen möjligheter att utveckla sina språk.

Vygotskij (1999) belyser att det inte sker någon utveckling av språket eller tänkande om det inte sker en social kommunikation. Språket fyller en social funktion genom dialoger med andra människor. Det kan liknas vid att respondenterna arbetar utifrån ett sociokulturellt perspektiv då det i resultatet framkom att samtliga respondenter uppmuntrar barnen till att prata sitt modersmål. I barnkonventionen (Unicef, 2009) skrivs det ut att barnets utbildning ska ha som målsättning att utveckla barnets språk och sin egen kulturella identitet. Barnet ska inte nekas att få använda sitt språk. Barn som har ett annat modersmål än svenska beskriver Skans (2011) kan uppleva första tiden på förskolan som dramatisk då de inte känner en trygghet på grund av att de inte kan språket. Barn som känner sig trygga och respekterade är enligt Neu (2013) mer benägna att experimentera och utforska olika möjligheter i språket. I resultatet ges uttryck för att modersmålet blir en trygghet för barnen och de ska få använda det. Det blir en grundtrygghet i vad man är för person, kännedom om sina rötter och var man kommer från. Vi ser utifrån forskningen och resultatet att det kan skapa ett utanförskap och en osäkerhet om barnen inte har en trygghet på förskolan.

I Skans (2011) resultat ges det olika stöd i förskolan inom modersmålet beroende på vilka pedagoger som närvarar i verksamheten. Forskaren anser att pedagoger som är tvåspråkiga bör närvara i pedagogiska aktiviteter för att stötta barnen i deras modersmål och på det sättet öka deras förståelse genom att språkväxla mellan svenska och modersmålet. Stöttning av modersmålet lyfter Hu m.fl. (2014) ger fördelar i att utveckla ett andraspråk. Den största resursen som framkommer i resultatet är flerspråkiga kollegor för att de kan observera, lyssna och vägleda barnen i de pedagogiska aktiviteterna. Barn som inte förstår eller inte känner sig förstådda kan uppleva en frustration inom sig. Därför tar respondenterna hjälp av sina kollegor som kan barnens språk för att barnen ska kunna utveckla sitt modersmål. Vygotskij (1999) förklarar att när barn i samarbete med någon kunnig utvecklar sina färdigheter till att imorgon klara av uppgiften själv, är det i den närmaste utvecklingszonen. Vi ser att respondenterna i vår studie tar tillvara på den närmaste utvecklingszonen för att utveckla språkutvecklingen hos barnen när de använder sig av flerspråkiga kollegor. I flera av resultatets olika utsagor går även att se att förskolan är en mötesplats för både vuxna och barn.

I läroplanen (Skolverket, 2018) framgår det att barn ska erbjudas högläsning och att samtala om litteratur genom en stimulerande miljö som ger dem förutsättningar att utveckla sitt språk. Norling (2015) beskriver att det kan vara svårt för personalen att hitta tid för sagoläsning och tillfällen för djupare samtal med barnen. Tidsbrist är inte något som framkommer i resultatet, då vi ser att förskolepersonalen använder sig av böcker som ett redskap och det finns böcker på olika språk på avdelningarna. Det används även av QR-kods program, memoryspel, sångsamlingar och rörelselekar för att utveckla barnens språkutveckling. De lyfter att man måste stötta, lägga tid och vägleda barnen. Vara en lyhörd förskollärare och bekräfta barnen i alla sina språk. Att möta barnen där det är i sin utveckling och utmana dem. Det framkommer även i resultatet att alla tillfällen bör tas tillvara på oavsett om de är på väg ut eller är i tvättrummet och tvättar sig och det handlar om att benämna och prata mycket med barnen, att ge barnen ett rikt språk. Det kan tolkas att respondenterna har en medvetenhet om vikten av att vara närvarande med barnen och att det gynnar barnets språkutveckling. Neu (2013) beskriver att förskollärare måste ha ett förhållningssätt där de samtalar med barn som bygger på deras uttalanden, frågor och svar för att utveckla det muntliga språket. Därmed förstår vi att respondenterna i vår studie är medvetna om att det krävs ett förhållningssätt för att utveckla språket hos barnen då de tar varje tillfälle i akt. Vidare ger respondenterna uttryck för att flerspråkiga barn inte är så mycket annorlunda jämfört med andra barn, man måste möta barnet där det är.

I resultatet framkom det en del olikheter i synsättet på att läsa böcker på språk som inte är ens modersmål. Norling och Sandberg (2017) belyser att förskollärare anser det vara betydelsefullt att stödja föräldrar i att upprätthålla sitt barns modersmål genom att erbjuda dem att låna böcker på olika språk och att läsa för sina barn. En respondent i resultatet hävdade att föräldrar inte ska läsa böcker på svenska då uttal, betoning och innebörd blir fel. En annan respondent berättade att den läser böcker för barnen på avdelningen på språk som inte är dennes modersmål, vilket visar på deras olika synsätt gällande läsning på språk som inte behärskas till fullo. Däremot fick respondenten bekräftelse av en kollega att den uttalade orden rätt. I detta scenario synliggörs det att det finns olikheter i respondenternas förhållningssätt. Tolkar vi det utifrån det sociokulturella perspektivet är det bra om föräldrar läser böcker som är på barnets modersmål om förskolan saknar förskolepersonal som kan utveckla barnets modersmål. På det sättet blir samspelet mellan hemmet och förskolan betydelsefullt då respondenten tar tillvara på föräldrars kompetens.

Några av respondenterna berättar om utmaningar de upplever, att de fått påtryckningar från grundskolan att förskolepersonal ska lägga sitt fokus på det svenska språket. Ofta upplever lärare i grundskolan att flerspråkiga barn inte är redo för skolan. Det kan liknas vid det Svensson (2012) förklarar, att när flerspråkiga barn börjar skolan behöver de ha ett åldersadekvat ordförråd inom det svenska språket, på grund av att de ska kunna delta i undervisningen under samma villkor som sina kamrater. Det är viktigt inom förskoleverksamheten att arbeta med att öka barnens

ordförråd innan skolstart. Många barn som börjar grundskolan kommer från en förskolemiljö där leken är ett sätt att kommunicera på och begränsas därför med ett ordförråd som är kopplat till förskolan som utelek, matvagn och snickarvrå.

Kunskapsklyftan beskriver Neu (2013) kommer bli större över tid för ett barn som börjar grundskolan med ett begränsat ordförråd gentemot de kamrater som har ett större vokabulär. Slutsatsen som kan dras från resultatet är ändå att respondenterna är väl medvetna om att de flerspråkiga barnen behöver få ett ökat ordförråd likt det som Svensson (2012) menar.

6.1.2 Metoder i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling

I resultatet framkommer det att miljön har stor betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling. De utvecklar miljön ständigt och anpassar den efter vilka barn som går i barngruppen och vad barnen är i behov av för tillfället. De använder sig även av miljön för att skapa samtal och diskussioner mellan barnen. Vi ser att respondenterna använder miljön som ett redskap för att skapa möten mellan barnen och att samspel mellan dem ska ske. Det kan tolkas att det är för att barnen ska utbyta kunskaper mellan varandra och på det sättet också öka sitt ordförråd. Språkmiljön i förskolan är en viktig del när barn ska stimuleras i språket beskriver Svensson (2012). Den påverkar hur barnen utforskar, använder och utvecklar deras språk genom de möjligheter och hinder som miljön erbjuder. Norling (2015) poängterar att personalen behöver vara engagerade i barns intressen och skapa språkfrämjande miljöer som motiverar barnen.

I resultatet synliggörs det att respondenterna delar in sin barngrupp i smågrupper, då en del barn tar mer plats än andra. Detta gör att även tysta barn lyfts fram, får talutrymme och utmanas i deras språkutveckling. Norling (2015) beskriver att det är en utmaning att få ett varierat språk, följa upp samtal och ge individuell respons när det är stora barngrupper. Kommunikation handlar om något mer än bara att berätta något förklarar Neu (2013) och att förbättra relationen hjälper barnen att bli en del av en grupp. Det kan tolkas att barn i mindre grupper blir trygga, ger dem bättre samtalsmöjligheter och på så sätt kan experimentera med språket.

Lillvist och Heikkilä (2017) förklarar att förskolor inte anpassar sin verksamhet för den språkliga mångfald som representeras av barn och deras vårdnadshavare. En orsak kan vara en begränsad kunskap om hur verksamheten ska anpassas till språklig mångfald på grund av att personalstyrkan är monokulturellt homogen. Resultatet visar på att så är inte fallet på flera av de mångkulturella förskolorna i studien. Där tar man tillvara på barnens mångfald och använder sig av deras olika språk och kulturer på olika sätt. På förskolan där både barngruppen och personalstyrkan är monokulturellt homogen har man ändå försökt få in barns och föräldrars språk genom att exempelvis konstruera ett memory som både barnet och dess föräldrar kan ta del av. Här kan memoryt ses som en artefakt, Vygotskij (1999) förklarar att människan skapar artefakter för att utforma och tyda sin föreställningsvärld. Inom

begreppet artefakter ingår redskap beskriver Säljö (2014). Memoryt blir i den här situationen ett redskap för att samspel mellan respondent och barn ska uppstå.

Det framkommer i resultatet att det finns olika förutsättningar i verksamheterna, vissa lyfter att de har kollegor som kan hjälpa till och översätta till barnets modersmål när barnet inte förstår. Andra har inte den förutsättningen och då blir det en svårighet för förskolepersonalen att stärka barnens modersmål och får enbart ha det svenska språket som fokus. Ärlemalm-Hagsér m.fl. (2017) belyser att en svårighet i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling är behovet av personal med olika språk- och kulturkompetenser. Pedagogernas språkkompetens har enligt Skans (2011) en betydande roll i förskolan. I resultatet ger en respondent uttryck för att kompetensutveckling genomförts på förskolan och att förskolepersonalen tillsammans reflekterar och ger varandra kunskaper inom språkutveckling. Respondenterna nämner också i resultatet att tolk är en resurs som de kan använda sig av fast det är ytterst sällan då det är kostsamt och inte alltid finns att tillgå om det exempelvis är ett udda språk. Det kan även upplevas problematiskt att prata med tolk då det blir pauser i samtalet och respondenten hinner glömma bort vad som ska sägas innan svaret kommer tillbaka.

6.2 Metoddiskussion

Studiens syfte var att undersöka förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling och lärmiljöns betydelse i förhållande till barns språkutveckling. Frågeställningarna, den kvalitativa ansatsen och datainsamlingen med intervjuer har fungerat väl för att uppnå syftet för studien. Den kvalitativa ansatsen bidrog till att få en utökad förståelse kring det valda ämnet. Valet av teoretiskt perspektiv har också bidragit till att tolka hur respondenterna arbetar för att stödja barnen i deras språkutveckling med hjälp av begreppen som var centrala.

Valet av semistrukturerade intervjuer gjordes på grund av att få en djupare förståelse av förskollärares arbete. Anledningen var att kunna följa intervjun beroende på vilken riktning den tog och samtidigt ha ett underlag, intervjuguide, för att inte tappa fokus på vilka frågor som behövdes få svar på för att fortsättningsvis få svar på studiens frågeställningar. Detta fungerade väl då vi ansåg att vi hade bra grundfrågor att utgå ifrån, men samtidigt hade möjligheten att ställa följdfrågor om det var något vi undrade över.

Samtliga respondenter fick syfte och frågeställningar skickade till sig i förväg för att de skulle kunna förbereda sig på vad intervjun skulle komma att handla om. Endast en av respondenterna fick intervjuguiden i förväg, detta på grund av önskemål. Anledningen att övriga inte fick den i förväg var att vi inte ville ha en inverkan på deras svar. Det kan liknas vid det Bryman (2018) skriver om möjlighet att styrka och konfirmera, att inte låta egna personliga värderingar påverka utförandet. Svaren kan påverkas då frågorna valdes att ges innan till denna respondent i förhållande till de andra. Anledningen till att respondenten fick intervjuguiden i förväg var på grund att

denne skulle känna en trygghet. Vi ville heller inte mista respondentens svar då dennes erfarenheter ansågs kunna bidra till studien. Genom att en respondent fick frågor i förväg kan den se vad för svar som önskas ge och därmed fundera i god tid innan för att på bästa sätt kunna konstruera sina svar. Däremot ansågs det i efterhand inte göra någon skillnad mellan respondenternas utsagor. Vad som kunde ha gjorts annorlunda är att inte låta någon ta del av intervjuguiden innan för att på så sätt öka tillförlitligheten i studien, då risken minskar att respondenten blir påverkad av frågorna. Någon referens som belyser om det är en fördel eller nackdel att inte lämna intervjuguiden till respondenterna i förväg har inte gått att finna, utan det är vår upplevelse att svaren kan påverkas.

Valet av ett målstyrt urval blev relevant för denna studie då syftet var att undersöka förskollärares arbete. De respondenter som tillhörde det målstyrda urvalet valdes ut dels för deras kompetens att arbeta med flerspråkiga barn, dels deras erfarenhet inom förskolläraryrket. Urvalet föll också på ett snöbollsurval, där respondenter föreslog personer att intervjua. De båda urvalsgrupperna gav ett fylligt datamaterial till resultatet, vilket bidrog till att uppnå syftet om förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling.

Ambitionen var att intervjuerna skulle ske på förskolorna, på grund av den rådande pandemin valdes intervjuerna att ske via telefon. En nackdel med telefonintervju var att inte kunna avläsa kroppsspråk och ansiktsuttryck hos respondenten och därmed heller inte se om de funderade över en fråga, på så sätt förekom det att vi avbröt när en respondent var på väg att säga något. Bryman (2018) beskriver att vid telefonintervju kan intervjuaren gå miste om minspel och gester som visar på förvirring eller obehag hos respondenten.

Vi har i enlighet med konfidentialitetskravet försökt att skydda respondenternas identiteter. Med hjälp av rektorn erhöles mailadresser till de förskollärare som ville delta i studien. Detta kan påverka konfidentialiteten då den är medveten om vilka som deltagit i studien. Genom en målstyrd respondent erhöles även ett flertal mailadresser till personer som kunde tänkas delta i studien, däremot intervjuades inte samtliga av dessa vilket gör att den målstyrda inte kan veta vilka som faktiskt deltagit. Konfidentialitetskravet har ändå försökt att beaktas genom fingerade namn. För att försöka skydda respondenternas identitet har vi även vid citat tagit bort ord som respondenten upprepade under hela intervjun för att på så sätt undvika igenkänning. Bryman (2018) förklarar att människor ofta upprepar sig och ger uttryck för verbala tics som de inte är medvetna om. Om det har varit svårt att höra vad en respondent sagt har vi inte försökt gissa oss till det, vilket enligt det Bryman (2018) beskriver, ökar tillförlitligheten av datainsamlingen.

6.3 Slutsats

Studiens slutsats är att förskollärares förhållningssätt till flerspråkiga barn inte skiljer sig nämnvärt gentemot enspråkiga barn. Vilka möjligheter flerspråkiga barn får att

utveckla sitt modersmål beror på vilka förutsättningar som finns i verksamheten samt tillgången eller avsaknaden av resurser. Flerspråkiga kollegor ses som en stor resurs och barn ges därmed möjligheter till att utveckla sitt eget språk. Det handlar även om en medvetenhet, att vara närvarande för att kunna vägleda, stötta och bekräfta barnet i alla språk. Lärmiljön ses som betydelsefull för barns språkutveckling och den anpassas efter barnen och deras intressen. Lärmiljön ses som en tredje pedagog och den används för att skapa samtal och diskussioner mellan barnen. Den fysiska miljön ska vara utformad så att den kan skapa samspel mellan barn och att det blir mötesplatser där de kan arbeta och leka kring.

6.4 Studiens relevans för förskolläraryrket

Vi anser att studien har en relevans för förskolläraryrket därför att i det mångkulturella samhälle vi lever i är det viktigt att flerspråkiga barn ges de möjligheter och förutsättningar till språkutveckling de har rätt till. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) framgår det att barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket. Tidigare forskning visar att stöttning i modersmålet ger fördelar i att utveckla ett andraspråk, för att utveckla ett andraspråk måste barn först utveckla sitt förstaspråk. Genom studien har vi fått en djupare förståelse hur förskollärare arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling samt hur lärmiljön kan bidra. Barn ska erbjudas en stimulerande miljö som ger dem förutsättningar att utveckla sitt språk vilket läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) ger uttryck för.

6.5 Förslag till kommande studier

Studien är gjord utifrån en kvalitativ ansats och resultatet är inte generaliserbart, vilket inte var målet med studien. Ett förslag på kommande studier skulle kunna vara att undersöka flerspråkiga barns språkutveckling utifrån att utöka antalet av deltagare och olika yrkesroller som specialpedagoger och rektorer för att synliggöra på vilket sätt de kan bidra till verksamheten, med exempelvis resurser och verktyg. Det skulle kunna presenteras utifrån en kvantitativ ansats exempelvis genom enkätundersökning där ett bredare resultat med fler respondenter samlas in, vilket kan gör att respondenternas svar kan synliggöra fler skillnader och likheter. Ett annat alternativ är att göra en kvalitativ ansats där observationer genomförs. Genom den metoden synliggörs det hur förskollärare arbetar i praktiken med flerspråkiga barn. En tanke är även att jämföra hur förskollärare arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling på mångkulturella förskolor gentemot monokulturella. Björk-Willén (2014) redogör att forskning om barns språkliga lärande och utveckling mestadels gjorts på enspråkiga grupper. Därför anser vi att det är av stor vikt att fortsätta forskningen med barns språkutveckling hos de flerspråkiga barnen.

Referenser

Uppsatsen utgår från APA-7

- Lillvist, A., & Heikkilä, M. (2017). En fallstudie om föräldrasamverkan kring barns språkutveckling på en multietnisk förskoleavdelning. I M. Heikkilä, & A. Lillkvist, Flerspråkighet för lärande i förskola, förskoleklass och årskurs ett. Perspektiv från tre samproduktionsprojekt. *Mälardalens Studies in Educational Sciences*, 33, 93–113.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1386464/FULLTEXT01.pdf>
- Björk - Willén, P. (2014). Är flerspråkiga förskolebarn i behov av särskilt stöd?. I A. Sandberg (Red.), *Med sikte på förskolan - barn i behov av stöd*: (s. 85–102). Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.
- Fredriksson, M. (2019). "Man blir lite osäker på om man gör rätt" - En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. *Nordic Early Childhood Education Research Journal*, 18(6), 1–15. doi.org/10.7577/nbf.3080
- Hu, J., Torr, J., & Whiteman, P. (2014). 'Parents don't want their children to speak their home language': how do educators negotiate partnerships with Chinese parents regarding their children's use of home language and English in early childhood settings?. *Early Years*, 34(3), 255–270. [doi: 10.1080/09575146.2014.927419](https://doi.org/10.1080/09575146.2014.927419)
- Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande*. [Avhandling, Gothenburg studies in educational sciences 321, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande].
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/29219/1/gupea_2077_29219_1.pdf
- Kindle, K. J. (2010). Vocabulary Development During Read-Alouds: Examining the Instructional Sequence. *Literacy Teaching and Learning*, 14, 1 & 2, 65–88.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ888269.pdf>
- Lindö, R. (2009). *Det tidiga språkbudet*. Studentlitteratur.
- Neu, R. A. (2013). An Exploration of Oral Language Development in Spanish-Speaking Preschool Students. *Early Childhood Education Journal*, 41, 211–218. [doi: 10.1007/s10643-012-0545-6](https://doi.org/10.1007/s10643-012-0545-6)
- Norling, M. (2015). *Förskolan – En arena för språkmiljö och språkliga processer*. [Doktorsavhandling, Mälardalen högskola, Akademin för utbildning, kultur och kommunikation]. Diva.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:783021/FULLTEXT02.pdf>
- Norling, M. (2019). En studie om hur förskollärare och lärare resonerar om undervisningens innehåll i relation till barns språk-, läs- och skrivutveckling i förskola och förskoleklass. *Tidsskrift för Nordisk barnehageforskning*, 18(4), 1–16. [doi: 10.7577/nbf.2958](https://doi.org/10.7577/nbf.2958)
- Norling, M., & Sandberg, G. (2017). Förskollärare och lärares perspektiv på flerspråkiga barns språk-, skriv- och läsutveckling. I M. Heikkilä, & A. Lillkvist, Flerspråkighet för lärande i förskola, förskoleklass och årskurs ett. Perspektiv

- från tre samproduktionsprojekt. *Mälardalens Studies in Educational Sciences*, 33, 29–64.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1386464/FULLTEXT01.pdf>
- Sandvik, M. & Spurkland, M. (2011). *Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan*. Studentlitteratur.
- Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. [Licentiatuppsats, Malmö Studies in Educational Sciences Licentiate Dissertation Series 2011:16]. Diva.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404567/FULLTEXT01.pdf>
- Skolverket. (2018). *Läroplanen för förskolan (reviderad 2018)*. Fritzes.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>
- Skolverket. (2020). *Flerspråkighet i förskolan*. Skolverket.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/flersprakighet-i-forskolan#h-Flerspråkiga Barn Ska Utveckla Sitt Modersmål>
- Svensson, A.-K. (2012). Med alla barn i fokus – om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling. *Paideia*, 4, 29–37.
<http://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:869525/FULLTEXT01.pdf>
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken - ett sociokulturellt perspektiv*. Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2017). Den lärande människan-teoretiska traditioner. I U. P. Lundgren, R. Säljö, & C. Liberg (Red.), *Lärande skola bildning grundbok för lärare: (s. 251–262)*. Natur och Kultur.
- Thomsson, H. (2002). *Reflexiva intervjuer*. Studentlitteratur.
- UNICEF, Sverige. (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. UNICEF Sverige.
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf
- Vygotskij, L. (1999). *Tänkande och språk*. Daidalos.
- Wedin, Å. (2010). Narration in Swedish pre- and primary school: a resource for language development and multilingualism. *Language, Culture and Curriculum*, 23(3), 219–233. doi: 10.1080/07908318.2010.515995
- Ärlemalm-Hagsér, E., Wetso, G.-M., & Engdahl, K. (2017). Social hållbar utveckling – språket som demokrati och inkluderingsarena. I M. Heikkilä, & A. Lillkvist, *Flerspråkighet för lärande i förskola, förskoleklass och årskurs ett. Perspektiv från tre samproduktionsprojekt. Mälardalens Studies in Educational Sciences*, 33, 114–145.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1386464/FULLTEXT01.pdf>

Bilaga 1

Missivbrev

Information om och en förfrågan om ett deltagande i en studie gällande förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling.

Hej,

Vi heter Anna Wolfram och Jeanette Granholm, vi är förskollärestudenter på Mälardalens Högskola i Eskilstuna. Vi går den sjunde och sista terminen och skriver nu vårt examensarbete. Det ämne vi har valt att undersöka är flerspråkiga barns språkutveckling. Syftet med studien är att fördjupa kunskapen om förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling och att undersöka lärmiljöns betydelse i förhållande till barns språkutveckling.

Därför undrar vi om du vill vara med och bli intervjuad utifrån dina erfarenheter som förskollärare. Intervjun beräknas ta 30–45 minuter och vi kommer båda att närvara vid intervjun. Vi kommer att spela in intervjuerna med ljudinspelning och vi kommer även anteckna under tiden. Det finns möjlighet att genomföra intervjun via telefon eller Skype om så önskas.

Vi kommer att beakta Vetenskapsrådets forskningsetiska principer under intervjun, vilket innebär att ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst under datainsamlingen avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Materialet kommer endast att behandlas av oss studenter och vår handledare. Materialet kommer att raderas när uppsatsen är godkänd.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva.

Har du frågor om studien är du välkommen att höra av dig till någon av oss eller Ulla Alsin, vår handledare.

Vänliga hälsningar

Jeanette Granholm och Anna Wolfram

Anna Wolfram   073-xxxxxxx   awm17002@student.mdh.se

Jeanette Granholm   073-xxxxxxx   jgm17001@student.mdh.se

Handledare

Ulla Alsin   016-xxxxxxx   ulla.alsin@mdh.se

Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor (utbildning, arbete, erfarenhet)

- Vilken utbildning har du? Vilken arbetslivserfarenhet besitter du?
- Hur gamla är barnen och hur många barn finns det på avdelningen?
  - Ungefär hur många av barnen på din avdelning är flerspråkiga?

Hur tänker du om flerspråkighet hos barn?

- Tror du att det är viktigt för barn att lära sig sitt modersmål? Varför?
- Hur förhåller ni er till flerspråkiga barn?
  - Vilka möjligheter ser ni i det arbetet?
  - Vilka svårigheter ser ni i det arbetet?
- Hur stödjer ni barn med flera språk? Som tex metoder, Bildstöd och teckenstöd?
- Hur stimulerar ni flerspråkiga barn för att utveckla alla sina språk?

Hur tänker du om miljöns betydelse för barns språkutveckling?

- Hur har ni utformat den fysiska och sociala miljön till att bli språkutvecklande?
  - Har ni tagit särskild hänsyn till de barn som är flerspråkiga?
- Vilka situationer under dagen ser du som språkutvecklande för barnen?
  - Anordnar ni språkutvecklande aktiviteter? Är de särskilt anpassade för flerspråkiga barn?
  - Kan du ge exempel på sådana aktiviteter
- På vilket sätt arbetar ni för att alla barn ska få talutrymme och samtalsmöjligheter?

Hur tänker du gällande samverkan med vårdnadshavare och andra resurser gällande flerspråkiga barns språkutveckling?

- Finns det något samarbete mellan förskolan och vårdnadshavare? I så fall hur mycket bidrar vårdnadshavare för att stimulera barnens språkutveckling?
- Har ni tillgång till några andra resurser när det gäller flerspråkiga barns språkinlärning?